

Když vobjekty migrujou **RECENZE**

Když jsem se před pěti lety na Šrámkově Písku poprvé setkal s tvorbou pražského uskupení Divadlo Kámen (s inscenací *Zvěstování Bohunce*), absolutně jsem netušil, která bije. Jenže ta dokonalá práce s jazykem, absurdní minimalismus divadelních prostředků, narušování logických postupů a groteskní princip spojování binárních opozic a především masa bavících se diváků kolem mne mě natolik oslovila, že jsem Kameni přišel velmi rychle na chuť.

Na Jiráskově Hronově se soubor ocitá již podesáté. Po účasti v off-programu s inscenací Karkulka v roce 2003 se představoval už jen v hlavním programu a pro skalní kameníky neškodí za to si jejich hronovskou přítomnost připomenout: *Rakvičky* (2004), *Mlejnek* (2005), *Marmeláda* (2006), *Žáby* (2008), *Zvěstování Bohunce* (2009), *Asi ani zahrada* (2011), *Deus ex offa* (2012) a *Výhled na řeku Labe* (2013). Letos Divadlo Kámen prezentuje svoji vyzrálou formu kulatou výroční účastí s „lehce disharmonickým business dramatem“ *Mamut mamut*.

Ocitáme se v jednoduše zařízené centrále jakési vícepobočkové firmy nejspíš kdesi v Německu. V kanceláři pracují čtyři ikoničtí a přesto obskurní zaměstnanci: pilná uklízečka Martha, umanutý manažer Schumann, nesebejistý analytik Thomas a nablblá asistentka Adléta. A spolu textem, nebo spíše libretem, které umně propojuje repliky, monology, situace, pauzy, jednání, árie, zvuky a hudbu, rozehrávají zvláštní zápas mezi mužským a ženským, mezi světským a duchovním, mezi zásadním a banálním. Prokomponované libreto může zprvu

působit nepochopitelně, ale divácké reakce napovídají tomu, že vklouznout do světa lovců mamutů lze poměrně snadno a rychle – a to aniž by bylo nutné pochopit monology operující se slovy jako heuristika, atributy, zapouzdření, persistence, volatilita, koeficient či platforma (pojmy z teorie objektově orientovaného programování). Není to však samoúčelné žonglování se slovy, spíše s jazykem a jeho různými formami, přízvuky a žánry: když se v replikách jedné z postav zničehožnic objeví protetické v- (opravdu, votázky, vodprejskni), má to v této minimalistické skladbě velmi promyšlený účín, stejně jako se v ní zvuk vysavače, cinkání lžičky či mlácení železnou tyčí do dvoukoláku propojují s tříčlenným orchestrem přítomným vzadu na jevišti.

Zásadní složkou inscenace je zpochybňování a narušování divadelních principů. Zatímco blbka neustále něco jí nebo pije, uklízečka permanentně šūruje, vědátor zkoumá a přemýšlí a manažer se potácí mezi manickými a flegmatickými stavy, odkudsi zleva zpoza z diváků, z hlediště na jeviště, nosí pátá herečka, jako pilná včelka, železné haraburdí a skládá je do dvoukoláku. A když zhruba ve třetině představení vše doskládá, pomalu kárku posunuje směrem ke středu jeviště. A svět na jevišti se začne proměňovat a převažovat k levému portálu – postupně a pomalu tam postavy stěhují židle, stůl, flipchart, vysavač, sebe a vše se tak nakonec ocitne v absurdní linii a v zákrytu, jako by se kancelář převrátila na bok a sesypala: jednoduchý formální tříček s mizanscénou, jehož průběhu si divák téměř nevšimne

a poměrně bez obtíží na něj přistoupí. S neotřesitelnou logikou do sesypaného světa vstoupí pilná včelka s nabídkou žáby a posleze i vystavění chrámu. A další působivý formální tříček: v inscenaci se začne zmnožovat mystické a k totému (flipchart) a idolu (soška mamuta) odkudsi přibudou amulety s tajemným X a později i chrám. A další tříček: když se mystické zmnoží, postava pilné včelky z jeviště zmizí, aniž by to kdokoli zaregistroval. Spolu s ní pomine i záhadná síla drtící kancelář, a svět tvrdého businessu a magického dvoukoláku se prolnou, napětí pomine, pokřivené se narovná. Postavy si postaví z různých železných kramů chrám, a tím jejich pracovní povinnosti skončí, přichází uvolnění po náročném pracovním dni, manetovská kompozice v trávě a za odměnu cigareta, kafičko a přednáška o lumických doprovázená doslovnou projekcí powerpointové prezentace.

Rozhodně je třeba zmínit a ocenit všech pět hereckých výkonů, precizních, srozumitelných a ukázněných, jimž neformálně kraluje výkon Vladimira Benderskiho v roli manažera Schumanna. Jeho monolog o lumických párcích od Draka z Masaryčky by se klidně mohl stát součástí učebnic pro profesionály. Bizarní je mimochodem fakt, jak mnohovrstevnaté postavy v režii Petra Macháčka vznikají: jejich jednání a chování není důsledkem vyčerpávajícího dramaturgického výkladu, ale nápadité herecké práce naplňující bodovou strukturu silné režijní manipulace.

Měl jsem možnost vidět letos v březnu premiéru *Mamuta mamuta* v domovském Studiu Divadla Kámen na Invalidovně. Od té doby se inscenace zpřesnila, neboť proběhlo (a pomohlo) několik dramaturgických zásahů ve formě škrťů. Doporučuji reprízu ve Studiu navštívit, účinek hravého formalistického eskamotérství s prostorem tam je totiž díky menšímu prostoru, absenci portálu a existenci zděné stěny přeci jen o dost větší, než na jevišti Jiráskova divadla.

Vážím si Petra Macháčka, duchovního otce, autora a režiséra Divadla Kámen, mimo jiné i loňského laureáta pocty festivalu *...přítští vlny/next wave...*, ale asi takhle: rozhodně bych se teda vopravdu spíš tak trochu nechtěl jako nějak vocitnout v jeho mozkou. Jako to pardon. Anebo možná chtěl? Ty bláho! Anebo možná chtěl. Ty bláho. Mám totiž rád, když se z hlediště v průběhu představení ozve polohlasem: „To je nenormální!“

Ivo Kristián Kubák

A word cloud visualization of audience reactions. The central and largest word is 'kámen' in red. Other words include 'čas', 'úlet', 'proč', 'lumík', 'nesrozumitelné', 'nářez', 'braborák', 'prázdné', 'šokující', 'srdce', 'mamutofon', 'děkuji', 'standard', 'krutopřísnost', 'srrrrdce', 'alterna', 'drogy', and 'mamut'.

Slovomrak (čti wordcloud) je vizualizací bleskových reakcí diváků ihned po představení. Čím větším písmem je výraz uveden, tím vícekrát je diváci v souvislosti s představením pronesli.